

LATVIJAS
UNIVERSITĀTE

Līdzfinansē
Eiropas Savienība

IEA PIRLS pētījumā balstīts metodiskais materiāls skolotājiem

Valsts izglītības satura centra seminārs
izglītības iestāžu direktoru vietniekiem sākumskolas jautājumos
2024. gada 21. oktobrī

Prof., *Dr. sc.admin.* **Antra Ozola**
LU IPI vadošā pētniece
PIRLS pētījuma vadītāja Latvijā
antra.ozola@lu.lv

Eiropas Sociālā fonda Plus līdzfinansēts projekts Nr. 4.2.2.5/1/23/I/001 "Dalība starptautiskos izglītības pētījumos izglītības kvalitātes monitoringa sistēmas attīstībai un nodrošināšanai"

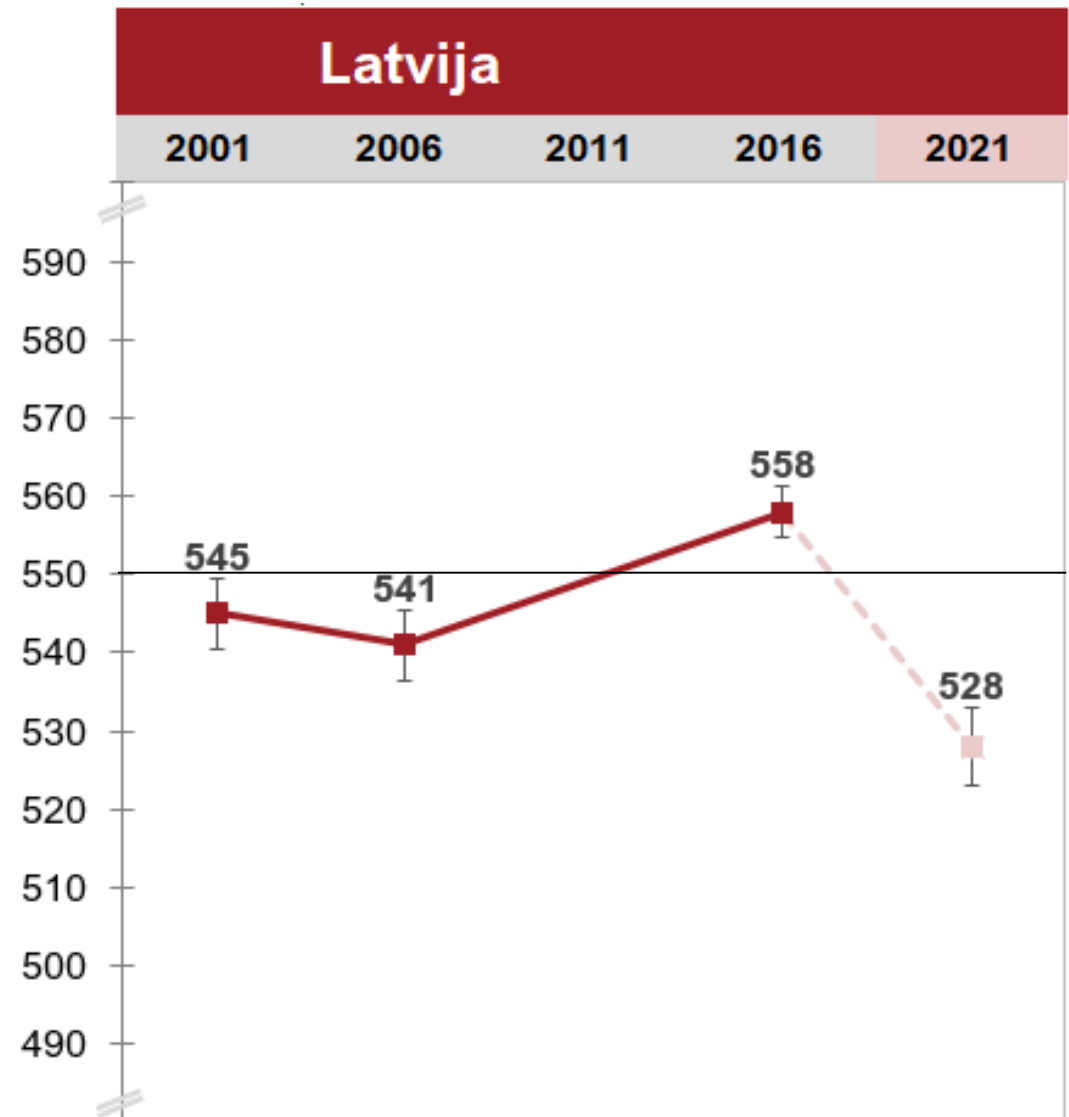
Par *IEA PIRLS* pētījumu

- *PIRLS* (Progress in International Reading Literacy Study) – Starptautiskais lasītprasmes novērtēšanas pētījums
- Organizē Starptautiskā izglītības sasniegumu novērtēšanas asociācija *IEA* (International Association for the Evaluation of Educational Achievement).
- Kopš 2001. gada notiek ik pēc 5 gadiem.
- Mēra 4. klašu skolēnu lasītprasmi.
- 2021. gadā tajā piedalījās 56 valstis.
- No katras valsts piedalās aptuveni 4000 skolēnu.
- Ietver lasītprasmes testu un skolēnu, vecāku, skolotāju un skolu vadītāju aptaujas.

LATVIJAS
UNIVERSITĀTE

Sarunas konteksts – Latvijas skolēnu sasniegumu kritums

**PIRLS testa
uzbūve**

Lasīšanas nolūki

**Informācijas
iegūšana
50%**

**Literārā pieredze
50%**

Izpratnes līmeņi

**Skaidri
formulētas
informācijas
iegūšana no
teksta
20%**

**Tiešu secinājumu
izdarīšana
30%**

**Ideju un
informācijas
interpretēšana
un integrēšana
30%**

**Satura, valodas
un tekstuālu
elementu
pētīšana un
izvērtēšana
20%**

Uzdevumi skaidri formulētas informācijas iegūšanai

- Noteikt teksta darbības vietu.
- Noteikt teksta darbības laiku.
- Atrast konkrēti formulētu teksta galveno ideju.
- Atrast konkrētu informāciju, piemēram, gadskaitli.

---

4. Kas apsoliņa parūpēties par vecmāmiņas Gunas dzīvniekiem, kad viņa pārcelsies dzīvot uz pilsētu?

- Ⓐ Kaimiņi.
- Ⓑ Ārsts.
- Ⓒ Vecmāmiņas Gunas ģimene.
- Ⓓ Roberts.

Uzdevumi skaidri formulētas informācijas iegūšanai

9. Uzraksti divas lietas, ko vecmāmiņa Guna darīja, lai jauno dzīvokli padarītu līdzīgu savām vecajām lauku mājām!

 1. _____
_____

 2. _____
_____

2. Ko katrs bērns saņēma no imperatora?

 _____

Jautājumi Leonardo da Vinči

1. Kas bija Leonardo da Vinči?

A zemnieks

B ārsts

C tēlnieks

D celtnieks

3. Kāpēc Andrea del Verrochio bija slavens?

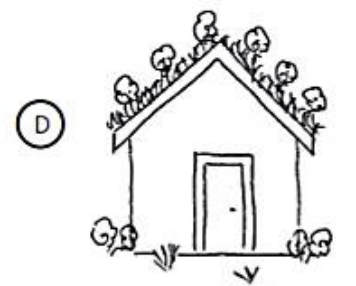
 _____

Tiešu secinājumu izdarīšanas uzdevumi

- Noteikt apzīmētāju, kas izteikts ar vietniekvārdu.
- Raksturot darbošos personu attiecības.
- Secināt, ka viens notikums izraisījis citu.
- Vai atrast galveno domu, ja to apliecina vairāki argumenti.

2. Kura no šīm mājiņām varētu būt vecmāmiņas Gunas māja?

Tiešu secinājumu izdarīšanas uzdevumi

6. Kāpēc vecmāmiņa Guna iekliedzās, kad kaķis izlēca pa logu?

---

8. Atrodi stāstā vietu, kur ir šāds vecmāmiņas Gunas zīmējums. Kāpēc vecmāmiņa Guna uzsmaidīja un piemiedza ar aci mazajam zēnam?

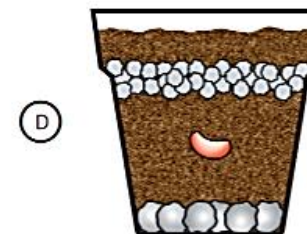
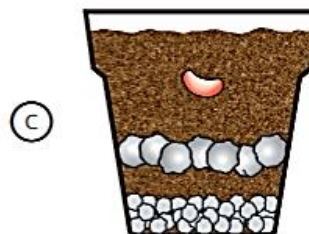
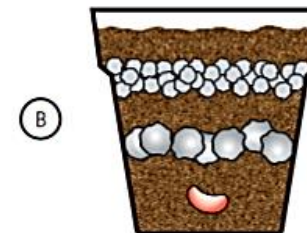
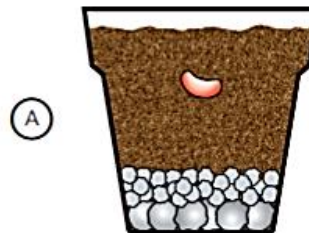

---

5. Kurš no šiem puķu podiņiem visvairāk izskatās pēc Juna puķu podiņa, kurā viņš pirmo reizi bija iesējis sēklu?

5. Ko Tev par Leonardo da Vinči stāsta vārdi “izsalcis pēc zināšanām”?

- (A) Viņš vēlējas iemācīties, cik daudz vien iespējams.
- (B) Viņam bija daudz ideju par lietām, ko varētu izgatavot.
- (C) Viņš bija apdāvināts gleznotājs un tēlnieks.
- (D) Viņam bija nākotnes pasaules vīzijas.

LATVIJAS
UNIVERSITĀTE

Interpretēšanas un integrēšanas uzdevumi

- Uztvert vispārējo teksta vēstījumu vai tēmu.
- Izsvērt darbojošos personu rīcības alternatīvas.
- Salīdzināt un pretstatīt teksta informāciju.
- Uztvert teksta noskaņu un toni.
- Interpretēt teksta informācijas izmantojamību realitātē.

Jautājumi

Puķes uz jumta

1. Kas stāsta šo stāstu?

- A vecmāmiņa
- B bērns
- C ārsts
- D zemnieks

Interpretēšanas un integrēšanas uzdevumi

7. Kad vecmāmiņa Guna izgāja uz balkona, viņa pietupās, lai neredzētu māju jumtus, bet tikai kalnus un debesis. Kāpēc viņa tā darīja?

---

12. Ko mazais zēns domāja par vecmāmiņu Gunu, kad viņa tikko ieradās, un kā zēna attieksme mainījās stāsta beigās? Izmanto informāciju no teksta, lai raksturotu zēna domas par vecmāmiņu un paskaidrotu, kāpēc tās mainījās!

---

9. Kāpēc pārējie bērni smējās par Junu? Lai paskaidrotu savu atbildi, apraksti notikumus, kas minēti tekstā.

---

10. Šajā stāstā ir teikts, ka Leonardo da Vinči - bija cilvēks, kurš aizsteidzies priekšā savam laikam. Uzraksti **vienu** piemēru no tā, ko Leonardo da Vinči ir izdarījis. Paskaidro, kā tas pierāda, ka viņš bija aizsteidzies priekšā savam laikam!

Valodas pētīšanas un izvērtēšanas uzdevumi

- Izvērtēt aprakstīto notikumu realizēšanās varbūtību.
- Aprakstīt autora nolūku pārsteidzoša teksta nobeiguma izveidē.
- Izvērtēt teksta informācijas pilnīgumu un skaidrību.
- Noteikt autora viedokli par centrālo ideju.

11. Stāsta pēdējā teikumā ir teikts: “Kā varētu iedabūt liftā govi?!”

Kāpēc stāsts beidzas ar šādu jautājumu?

- Ⓐ Lai pievienotu stāstam kādu joku.
- Ⓑ Lai izskaidrotu stāsta jēgu.
- Ⓒ Lai padarītu stāstu ticamu.
- Ⓓ Lai palīdzētu lasītājam saprast, kas noticis.

Valodas pētīšanas un izvērtēšanas uzdevumi

13. Ko Tu varētu no šī stāsta mācīties?

- A Veci cilvēki nekad nebūs laimīgi, mainot dzīvesvietu.
- B Jaunu dzīvesvietu iespējams padarīt mājīgāku, paņemot līdz mīļas un pierastas lietas.
- C Tu vari pierast sadzīvot ar dzīvniekiem, pat ja domā, ka tie ir trokšņaini.
- D Bērni un veci cilvēki nevar būt labi draugi.

12. Ko autors domā par Leonardo da Vinči? Izmanto informāciju no teksta, lai atbildētu uz šo jautājumu!

---

14. Vai „Zilais Vilks” būtu bijis labāks virsraksts nekā „Spožais Salms”?

Atzīmē savu atbildi ar ķeksīti.

_____ Jā

_____ Nē

Kas stāstā liek tev tā domāt?

LATVIJAS
UNIVERSITĀTE

Drukātu un digitālu tekstu lasīšana

Drukātu materiālu lasīšana

- Tekstam ir fiziskas robežas (lapas)
- Biežāk lineāri
- Statiski attēli
- Ārēji traucēkļi
- Atkodēšana un izpratne

Digitāla satura lasīšana

- Teksti ar hipersaitēm
- Lineāri, tīklveida vai citas struktūras
- Satur multimediju elementus – kustīgus attēlus, video, skaņas, uznirstošos logus
- Uzmanību novērsoši elementi tekstā
- Atkodēšana, izpratne, informācijas meklēšana un izvērtēšana

Ieteicams uzdot uzdevumus, kuros

- jāinterpretē literāro tēlu darbības,
- jāmēģina palūkoties uz notikumiem no literārā tēla skatpunkta,
- jāiztēlojas teksta autora nolūki,
- jāiedomājas sevi teksta autora vietā,
- jāizdomā tekstiem alternatīvi nosaukumi,
- jāsniedz izvērsta atbilde ar viedokļa pamatojumu no teksta,
- jāatbild ar pilnu teikumu,
- jāatrod (nevis jāatceras) ļoti konkrēta informācija tekstā (piemēram, kāds gadskaitlis, vārds vai teikuma daļa),
- jāinterpretē informācija no tabulas, diagrammas vai shēmas,
- tiek trenēta skolēnu prasme un pacietība sniegt garas un pamatotas rakstiskas atbildes.

Ieteicamie jautājumu formāti

- Kāpēc personāžs *X* tekstā teica: "..."? (šis jautājums Latvijas skolēniem īpaši bieži sagādā grūtības)
- Kāds ir personāžs *X*? Paskaidro, kas no izlasītā liek tev tā domāt.
- Ko izdarīja *X*, lai...?
- Kāda informācija no teksta liecina, ka....?
- Kāpēc *to un to* tekstā sauc *tā un tā*?
- Kāpēc *tas un tas* ir *tā un tā*?
- Kādēļ *tas un tas* dara *to un to*?
- Aizpildi tukšās vietas tabulā.
- Kāda ir pareizā secība? / Kādā secībā notiek...?
- Kāds varētu būt šī teksta (alternatīvais) virsraksts? Kāpēc?

Ieteikumi vadībai

Visāda veida skolas līmeņa iniciatīvas lasīšanas un intereses par lasīšanu veicināšanai:

- Vecāki lasa savas mīļākās grāmatas
- Visa skola lasa konkrētos brīžos
- Bibliotekāri lasa skolēniem
- Skolēni lasa skolēniem
- Skolēni individuāli lasa kopā ar skolotājiem
- Aktuālākā bērnu un jauniešu literatūra bibliotēkā
- Sarunas ar autoriem
- QR kodi skolas vidē ar iespēju noklausīties fragmentus

Video Examples of the PIRLS 2021 Texts and Items

Video examples of one Literary text, *The Empty Pot*, and two Informational texts, *Oceans* (ePIRLS task) and *The Amazing Octopus*, can be viewed below. The videos show each text in its entirety, together with its items.

THE EMPTY POT
Digital PIRLS Literary

OCEANS
ePIRLS Online Informational

THE AMAZING OCTOPUS
Digital PIRLS Informational

Take the ePIRLS Assessment

In ePIRLS online informational reading tasks, students navigate through simulated webpages containing text, graphics, links, pop-up windows, and animations to complete school-like assignments. Try out this assessment of online informational reading yourself with two ePIRLS tasks, *Zebra and Wildebeest Migration* and *The Legend of Troy*.

pirls2021.org

+ TAKE THE ePIRLS TASKS

<https://pirls2016.org/epirls/take-the-epirls-assessment/index.html>

ipi.lu.lv

Publikācijas

Materiāli skolotājiem

PIRLS 2026

Pilotpētījums 2025. gada pavasarī
Pamatpētījums 2026. gada pavasarī
Digitālā formātā

Ja tiksiet uzrunāti, lūdzu, piedalieties

LATVIJAS
UNIVERSITĀTE

Līdzfinansē
Eiropas Savienība

IEA PIRLS pētījumā balstīts metodiskais materiāls skolotājiem

Laiks jautājumiem

Valsts izglītības satura centra seminārs
izglītības iestāžu direktoru vietniekiem sākumskolas jautājumos
2024. gada 21. oktobrī

Prof., *Dr. sc.admin.* **Antra Ozola**
LU IPI vadošā pētniece
PIRLS pētījuma vadītāja Latvijā
antra.ozola@lu.lv